บทเรียนที่ 3

ลวดเชื่อมไฟฟ้าหุ้มฟลักซ์

(Welding Process)
กระบวนการเชื่อม

สาระสำคัญ

ลวดเชื่อมไฟฟ้าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเชื่อมไฟฟ้า
ด้วยลวดเชื่อมหุ้มฟลักซ์ เพราะเป็นโลหะที่เติมให้ชิ้นงาน เกิดการประสานยึดติดกัน
ลวดเชื่อมไฟฟ้าที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติทางด้านฟิสิกส์
และทางเชิงกลเทียบเท่ากับโลหะชิ้นงาน ลวดเชื่อมไฟฟ้าที่ใช้กัน
ในปัจจุบันมีหลายแบบ หลายมาตรฐาน แต่ละมาตรฐานจะมีสัญลักษณ์
และแนวทางในการใช้งานที่แตกต่างกันออกไป
ผู้ใช้ต้องศึกษารายละเอียดในการเลือกใช้ให้ถูกต้อง
จึงจะทำให้รอยเชื่อมมีคุณภาพ

1. ลวดเชื่อม

ลวดเชื่อม คือ โลหะเติม ที่ใช้ในการเชื่อมต่อชิ้นงานโลหะ โดยผ่านกระบวนการให้ความร้อนเพื่อหลอมละลายลวดเชื่อมรวมกับชิ้นงาน ลวดเชื่อมที่ดีต้องสามารถยึดชิ้นงานให้ติดกันอย่างแน่นหนา และมีสมบัติทางกายภาพและเชิงกลใกล้เคียงกับโลหะชิ้นงาน ลวดเชื่อมมักถูกเติมลงในรอยเชื่อมโดยอาศัยการเผาไหม้จากการอาร์กหรือแก๊ส โดยทั่วไปแล้วลวดเชื่อมสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิดหลักๆ

1.1 อิเล็กโทรด (ELECTRODE)

หมายถึง ลวดเชื่อมไฟฟ้าในกระบวนการเชื่อมไฟฟ้า (Arc Welding)
และอิเล็กโทรดยังหมายถึงขั้วเชื่อมไฟฟ้าด้วย ซึ่งลวดเชื่อมจะทำาหน้าที่เป็นขั้วไฟฟ้า
ลวดเชื่อมชนิดนี้แบ่งออกได้ 2 ชนิด ได้แก่

1.1.1 ลวดเชื่อมสิ้นเปลือง (Consumable Electrode)

ลวดเชื่อมที่ถูกหลอมเหลวไปพร้อมกับการเชื่อมนี้ ทำหน้าที่เป็นทั้งขั้วไฟฟ้าและโลหะเติมไปในตัวความร้อนจากการอาร์กจะหลอมปลายลวดเชื่อมให้รวมตัวกับรอยต่อของชิ้นงาน ลวดเชื่อมประเภทนี้มักทำจากโลหะชนิดเดียวกับชิ้นงาน เช่น ลวดเชื่อมไฟฟ้าหุ้มฟลักซ์ที่ใช้ในกระบวนการเชื่อมไฟฟ้า หรือลวดเชื่อมในกระบวนการเชื่อมแบบมิกแมก

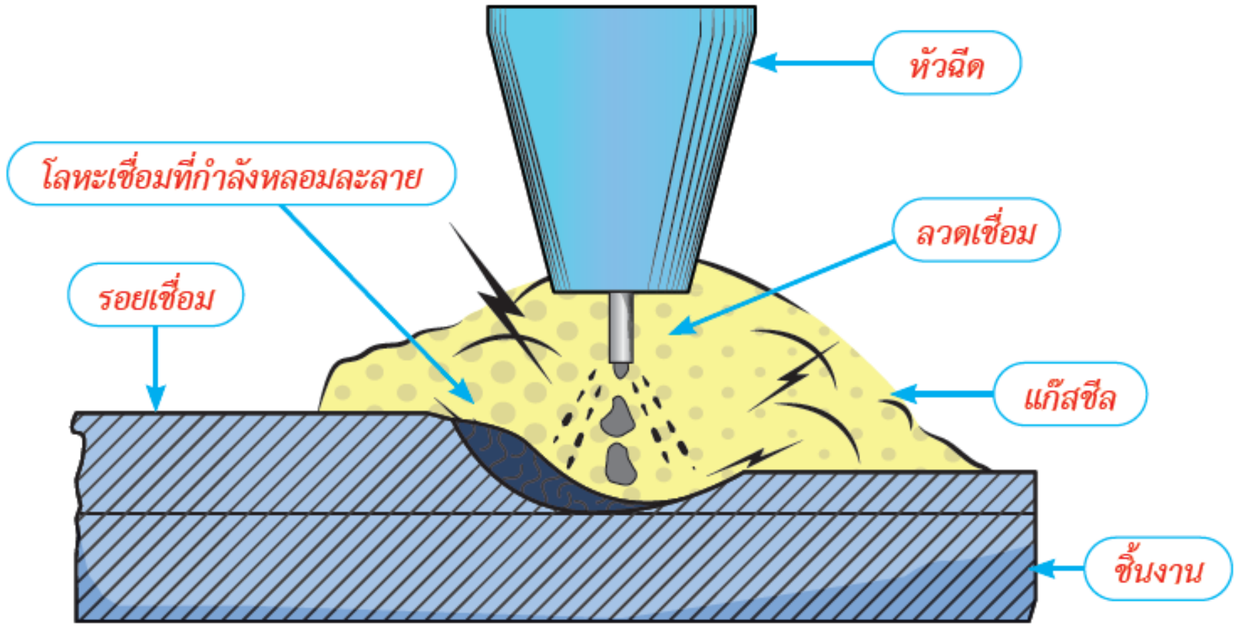

1.1.2 ลวดเชื่อมไม่สิ้นเปลือง (Non–Consumable Electrode)

ลวดเชื่อมบางชนิด เช่น ลวดเชื่อมทังสเตน
ที่ใช้ในกระบวนการเชื่อมแบบอาร์กทังสเตนแก๊สคลุม
(Gas Tungsten Arc Welding)
และเชื่อมอาร์กพลาสมา (Plasma Arc Welding)
จะไม่หลอมละลายไปพร้อมกับการเชื่อม
เนื่องจากผลิตจากโลหะที่มีจุดหลอมเหลวสูง
และระบายความร้อนได้ดี
จึงไม่ถือเป็นโลหะเติมในกระบวนการเชื่อม.

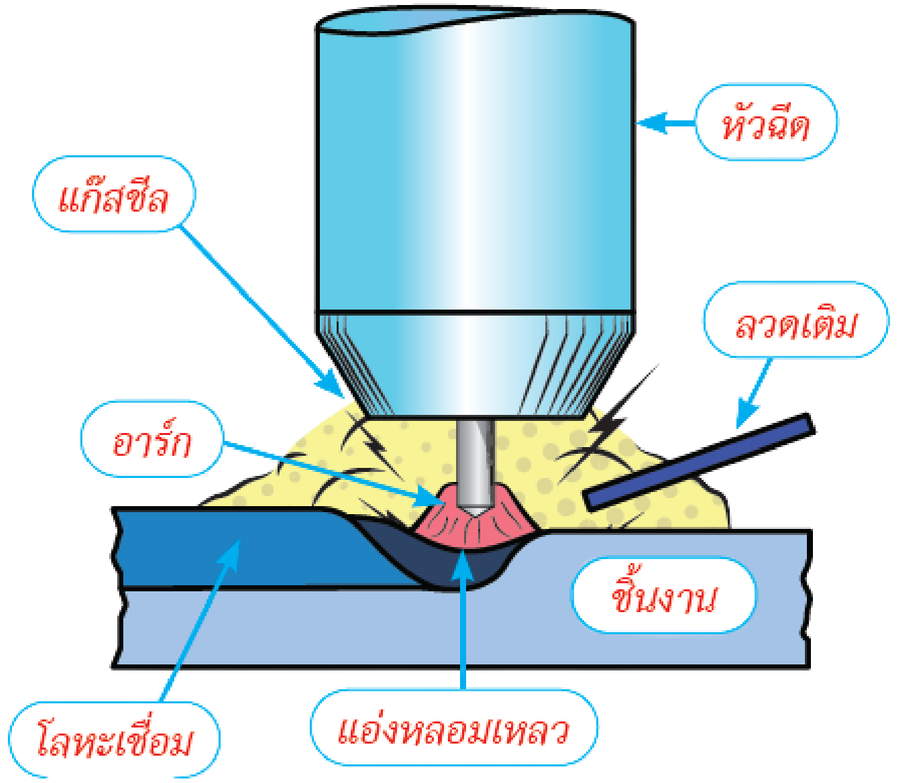

นอกจากกระบวนการเชื่อมแบบทิก และแบบพลาสมาแล้ว ยังมีกระบวนการเชื่อมอื่นที่ใช้ลวดเชื่อมแบบไม่สิ้นเปลือง เช่น กระบวนการเชื่อมแบบความต้านทาน (Resistance Welding) ที่ใช้แท่งทองแดงผสมทำหน้าที่เป็นลวดเชื่อม เช่นเดียวกับกระบวนการเชื่อมแบบสลัก (Stud Welding) ที่ใช้แท่งโลหะเชื่อมติดกับชิ้นงาน ลักษณะการเชื่อมของการเชื่อมสลัก

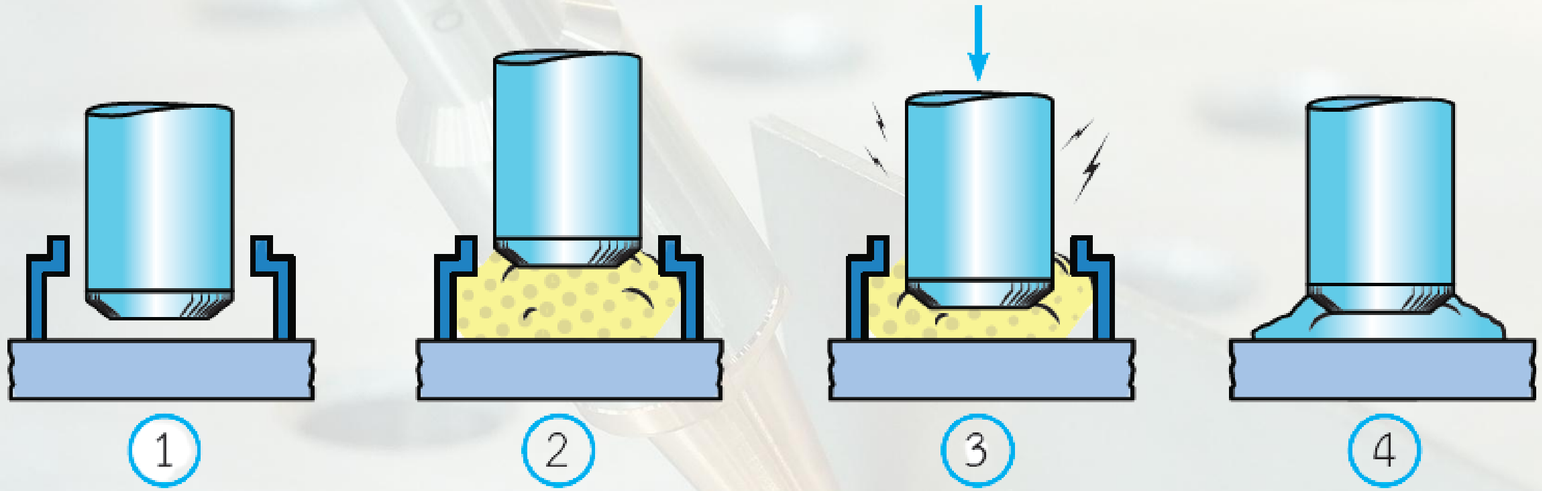

1. ปลายสลักสัมผัสกับหน้าชิ้นงาน เหนี่ยวไกทำให้กระแสไหลผ่าน
2. เกิดการอาร์กปลายสลักและชิ้นงานหลอมละลาย
3. ดันสลักสู่ผิวหน้าชิ้นงานที่กำลังหลอมละลาย
4. สลักและชิ้นงานแข็งตัว

1.2 นอนอิเล็กโทรด (NON ELECTRODE)

ลวดเชื่อมประเภทนี้ทำหน้าที่เป็นเพียงโลหะเติมให้กับรอยเชื่อมเท่านั้น ไม่ได้เกี่ยวข้องกับขั้วไฟฟ้า ข้อดีคือสามารถรักษาคุณสมบัติของลวดเชื่อมได้อย่างดีเยี่ยม แต่ต้องระวังไม่ให้ถูกความชื้น แบ่งเป็น 2 ชนิด

1.2.1 ลวดเติม (Filler Rod)

คือลวดเชื่อมชนิดแท่งที่ใช้สำหรับกระบวนการเชื่อมอาร์กทังสเตนแก๊สคลุม (Gas Tungsten Arc Welding) การเชื่อมแก๊ส (Oxy–Acetylene Welding), และการเชื่อมอาร์กพลาสมา (Plasma Arc Welding)

1.2.2 ม้วนลวดเติม (Filler Wire)

เป็นลวดเชื่อมที่เป็นเส้นลวด จะใช้กับกระบวนการเชื่อมอาร์กทังสเตนแก๊สคลุม (Gas Tungsten Arc Welding) และการเชื่อมอาร์กพลาสมา (Plasma Arc Welding)

2.

มาตรฐานลวดเชื่อมไฟฟ้าหุ้มฟลักซ์

ลวดเชื่อมมีโครงสร้างหลักคือ แกนลวด ที่ทำจากเหล็กกล้าคาร์บอนต่ำ และ ฟลักซ์ ที่หุ้มแกนลวดไว้ โดยแกนลวดจะหลอมละลายกลายเป็นเนื้อเชื่อม ส่วนฟลักซ์ประกอบด้วยแร่ธาตุหลากหลายชนิด เช่น ไทเทเนียมไดออกไซด์ ไมกา และแคลเซียมคาร์บอเนต ซึ่งผสมขึ้นมาเพื่อให้มีคุณสมบัติพิเศษในการเชื่อมและสมบัติทางกลของรอยเชื่อมที่ดีขึ้น หากต้องการเพิ่มปริมาณเนื้อรอยเชื่อมก็สามารถเติมผงเหล็กเข้าไปในฟลักซ์ได้ ฟลักซ์จะหุ้มแกนลวดตลอดทั้งเส้น ยกเว้นส่วนหัวประมาณ 2 เซนติเมตร เพื่อใช้สำหรับจับกับหัวจับลวดเชื่อ

การกำหนดมาตรฐานของลวดเชื่อมของสมาคมการเชื่อมของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดตัวอักษร และตัวเลข ดังนี้

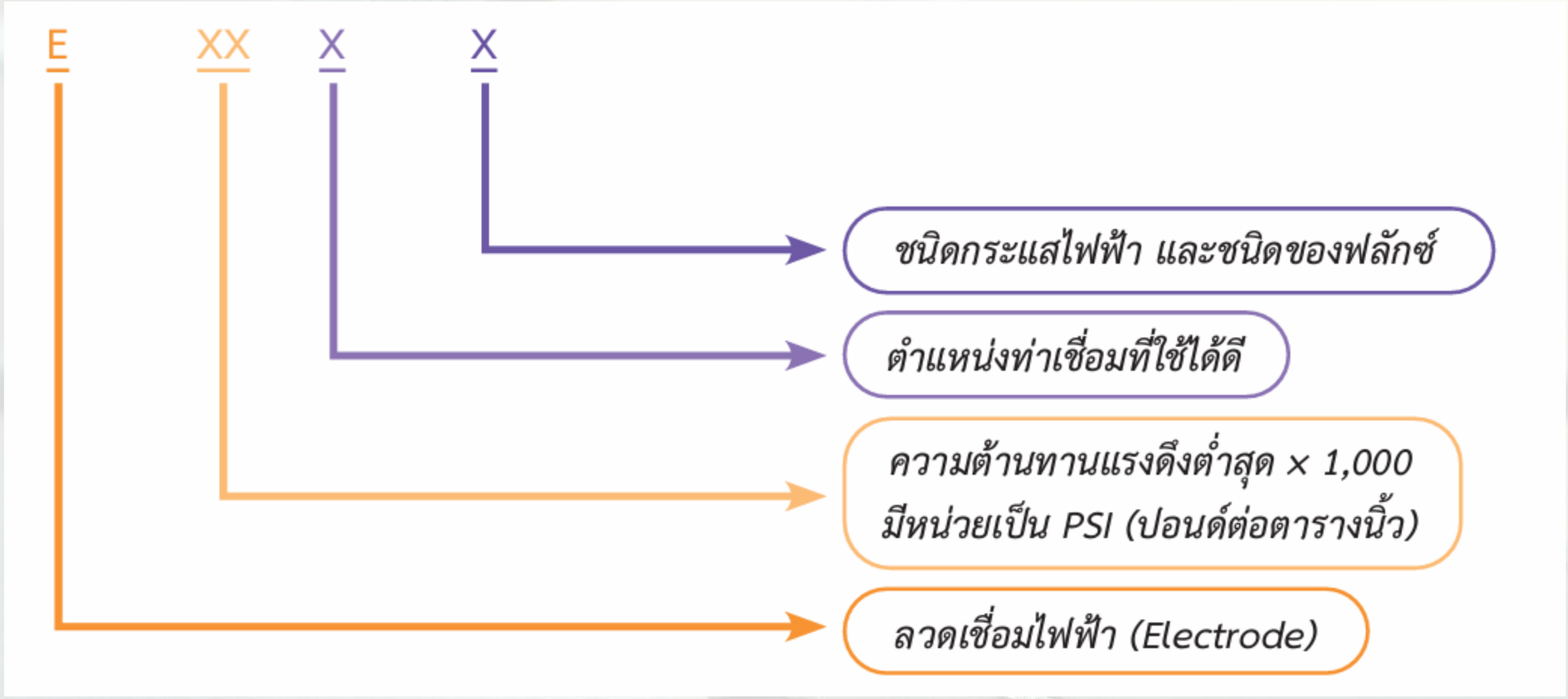

3. ประเภทของฟลักซ์หุ้ม

3.1 ประเภทเซลลูโลส (CELLULOSIC COVERINGS)

มีส่วนผสมของวัสดุอินทรีย์จำพวกไม้ผสม อยู่ 30% เมื่อถูกเผาไหม้
จะถูกแก๊สไฮโดรเจนเข้าไปแทนที่ในอากาศบริเวณที่อาร์ก ทำาให้การอาร์กรุนแรง
มีการซึมลึกในการเชื่อมสูง สแลกบางและเคาะออกได้ง่าย แต่มีสะเก็ดเชื่อมค่อนข้างมาก
ผิวหน้าของรอยเชื่อมไม่ค่อยเรียบ แบ่งออกได้ ดังนี้

3.1.1 เซลลูโลส–โซเดียม (Cellulose–Sodium)

3.1.2 เซลลูโลส–โพแทสเซียม (Cellulose–Potassium)

3.2 ประเภทกรด (ACID COVERINGS)

มีส่วนผสมหลักของเหล็กออกไซด์ ซิลิเกต และออกซิเจน ผสมอยู่ปริมาณสูง
มีการซึมลึกต่ำ เคาะสแลกออกได้ง่าย มีรอยเชื่อมสม่ำเสมอดีมาก แต่ความแข็งแรงต่ำ แบ่งออกได้ ดังนี้

- **3.2.1** เหล็กออกไซด์–โซเดียม (Ferrous Oxide–Sodium)
- **3.2.2** เหล็กออกไซด์–ผงเหล็ก (Ferrous Oxide–Ferrous Powder)

3.3 ประเภทรูไทล์ (RUTILE COVERINGS)

มีส่วนผสมหลักของไทเทเนียมออกไซด์ ทำให้ ขี้ตะกรันไหลได้ดี
การอาร์กสม่ำเสมอใช้กันอย่างกว้างขวาง การซึมลึกปานกลาง ผิวหน้ารอยเชื่อมจะเรียบ แบ่งออกได้ ดังนี้

- **3.3.1** ไทเทเนียม–โซเดียม (Titanium–Sodium)
- **3.3.2** ไทเทเนียม–โพแทสเซียม (Titanium–Potassium)
- **3.3.3** ไทเทเนียม–ผงเหล็ก (Titanium–Ferrous Powder)

3.4 ประเภทด่าง (BASIC COVERINGS)

มีส่วนผสมหลักของแคลเซียมคาร์บอเนตและแคลเซียมฟลูออไรด์ เหมาะสำหรับการเชื่อมเหล็กกล้าคาร์บอนสูงและเหล็กกล้ากำมะถันสูง ก่อนใช้งาน ต้องนำไปอบไล่ความชื้นที่อุณหภูมิประมาณ 480 องศาเซลเซียส และจัดเก็บในตู้อบที่อุณหภูมิ 150 องศาเซลเซียสอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะนำไปใช้ การทำเช่นนี้ช่วยลดปริมาณไฮโดรเจน ป้องกันการเกิดรูพรุนและการแตกร้าวของรอยเชื่อมได้

3.4.1 ไฮโดรเจนต่ำ–โซเดียม (Hydrogen–Sodium)

3.4.2 ไฮโดรเจนต่ำ–โพแทสเซียม (Hydrogen–Potassium)

3.4.3 ไฮโดรเจนต่ำ–โพแทสเซียม–ผงเหล็ก (Hydrogen–Potassium–Ferrous Powder)

3.5 ซิลิคอนออกไซด์ (SILICON OXIDE)

จะเป็นตัวที่ทำให้เกิดขี้ตะกรันปกคลุมรอยเชื่อม การไหลตัวของขี้ตะกรันดีขึ้น และทำให้เกิดการอาร์กที่ง่าย นอกจากนี้ยังช่วยพอกหุ้มให้มีความแข็งแรง

3.6 แมงกานีส (MANGANESE)

การเกิดออกไซด์มีน้อย นอกจากนี้แมงกานีสออกไซด์ ทำหน้าที่ปรับปรุงคุณสมบัติของขี้ตะกรันให้ไหลตัวดีขึ้น

3.7 เฟอร์โรแมงกานีสและเฟอร์โรซิลิคอน (FERRO MANGANESE AND FERRO SILICON)

เป็นตัวลดออกไซด์ให้น้อยลง เพิ่มธาตุแมงกานีสและซิลิคอนลงในโลหะรอยเชื่อมให้มีปริมาณมากขึ้น

3.8 โลหะผสม

การเกิดออกไซด์มีน้อย นอกจากนี้แมงกานีสออกไซด์ ทำหน้าที่ปรับปรุงคุณสมบัติของขี้ตะกรันให้ไหลตัวดีขึ้น

3.9 สารที่ทำหน้าที่เป็นกาว

ได้แก่ ดินเหนียวและกาว ช่วยทำให้ฟลักซ์ มีความยืดหยุ่นแตกล่อนได้ง่าย มีความแข็งแรงติดกับแกนลวดได้ดี

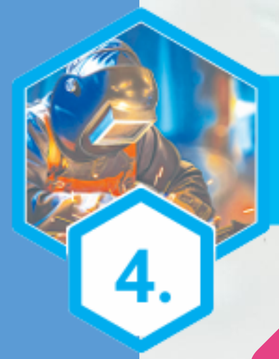

4. หน้าที่ของฟลักซ์

4.1 ช่วยป้องกันอากาศเข้ามารวมตัวกับรอยเชื่อม

ฟลักซ์ที่เคลือบลวดเชื่อมจะหลอมละลายเมื่อได้รับความร้อนจากการอาร์ก
กลายเป็นสแลกปกคลุมรอยเชื่อมเพื่อป้องกันไม่ให้ออกซิเจน
และไนโตรเจนในอากาศเข้าทำปฏิกิริยากับโลหะหลอมเหลว ฟลักซ์คุณภาพดี
จะทำให้สแลกเคาะออกง่ายหรือหลุดล่อนเองเมื่อเย็นตัวลง
นอกจากนี้ ฟลักซ์บางชนิดยังมีส่วนผสมของสารคาร์บอเนตที่เมื่อถูกความร้อน
จะกลายเป็นแก๊สไปแทนที่อากาศบริเวณอาร์ก
ช่วยป้องกันการปนเปื้อนจากภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 ควบคุมการอาร์กให้สม่ำเสมอ

ช่วยในการอาร์กได้ง่ายขึ้น เรียบสม่ำเสมอตลอดความยาวของรอยเชื่อมการอาร์ก และลำของการอาร์ก ควรอยู่ศูนย์กลางอยู่ในแนวแกนของลวดเชื่อม เช่น การเชื่อมต่อชน การเชื่อมจะต้องไม่หนีจาก แผ่นงานใด แผ่นงานหนึ่ง และในขณะเดียวกันการหลอมละลายและการถ่ายโอนน้ำโลหะ จากปลายลวดเชื่อม สู่ชิ้นงานต้องสม่ำเสมอ

ความยากง่ายของการเริ่มต้นอาร์กอยู่ที่การแตกตัวของอิออนแก๊ส เมื่อมีการแตกตัวของอิออนแก๊ส อย่างรวดเร็วทันทีทันใด ที่ช่องว่างอาร์ก (Arc Gap) ด้วยแรงเคลื่อนไฟฟ้าต่ำ ๆ การเริ่มต้นอาร์กที่ง่าย การแตกตัวของอิออนแก๊สจะดี เมื่อฟลักซ์มีส่วนผสมของไทเทเนียมไดออกไซด์ โพแทสเซียมซิลิเกต และแคลเซียมคาร์บอเนต

4.3 การควบคุมรูปร่างรอยเชื่อม

รูปร่างของรอยเชื่อมขึ้นอยู่กับความตึงผิวของน้ำโลหะบริเวณบ่อหลอม ถ้าความตึงผิวสูงไป รอยเชื่อมจะนูนและซึมลึกได้ไม่ดี แต่ถ้าความตึงผิวต่ำไป น้ำโลหะจะไหลคลุมผิวหน้าทำให้ควบคุมขนาดและรูปร่างของรอยเชื่อมยาก ปริมาณแก๊สออกซิเจนที่ผสมอยู่ในฟลักซ์หุ้ม มีผลต่อความตึงผิวของน้ำโลหะนี้โดยตรง

ปริมาณแก๊สออกซิเจน	สูง	ปานกลาง	ต่ำ
ความตึงผิวน้ำโลหะ	สูง	ปานกลาง	ต่ำ
รูปร่างรอยเชื่อมฟิลเลตแนวระดับ	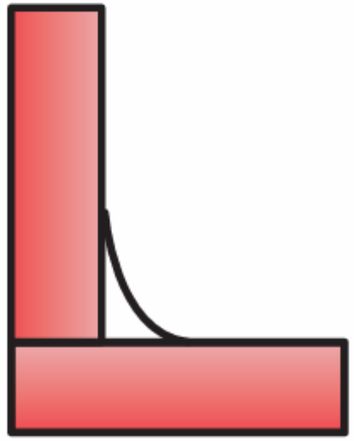 *รอยเชื่อมฟิลเลตเว้า*	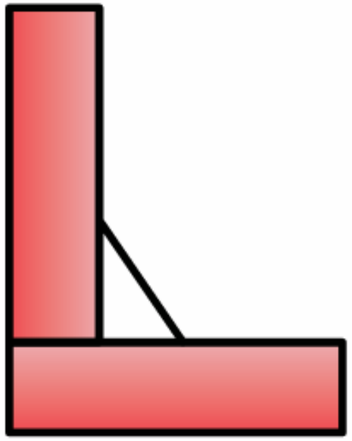 *รอยเชื่อมฟิลเลตราบ*	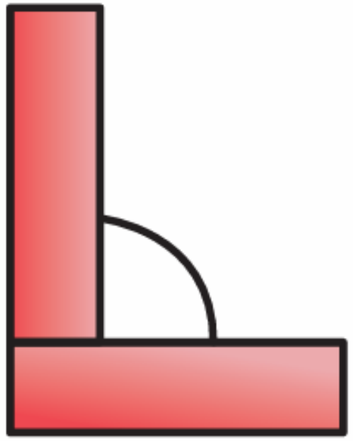 *รอยเชื่อมฟิลเลตนูน*

4.4 ความสามารถในการควบคุมส่วนผสมของธาตุ

4.4.1 ธาตุลดออกซิเจน (Deoxidation)

เมื่อโลหะหลอมละลายจากการอาร์ก ปริมาณออกซิเจนและฟองแก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์จำนวนมากอาจถูกกักเก็บไว้ในรอยเชื่อม ทำให้เกิดรูพรุน (Porosity) ซึ่งส่งผลกระทบต่อความแข็งแรงของรอยเชื่อม เพื่อป้องกันปัญหานี้ จึงต้องเติมธาตุลดออกซิเจน ลงไป สำหรับเหล็กกล้า ธาตุที่นิยมใช้คือ แมงกานีส และซิลิคอน ส่วนการเชื่อมทองแดงจะใช้ ฟอสฟอรัส และ สังกะสี เป็นธาตุลดออกซิเจน

4.4.2 ธาตุผสม (Alloying)

จะเป็นตัวเพิ่มสมบัติของลวดเชื่อมให้เหมือนกับส่วนผสมของรอยเชื่อม และต้องแน่ใจว่าธาตุผสมในแกนลวดเชื่อมนั้นจะไม่สูญเสียไปกับการอาร์ก ลวดเชื่อมบางชนิด หากเติมธาตุผสม จะมีราคาสูง จึงใช้วิธีเติมลงในฟลักซ์หุ้ม เมื่อเชื่อมก็สามารถ เพิ่มธาตุที่ต้องการลงในรอยเชื่อมได้เช่นกัน

4.4.3 สารมลทิน (Contamination)

ฟลักซ์ที่หุ้มลวดเชื่อมนั้น แม้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของรอยเชื่อม แต่ก็อาจนำไปสู่ปัญหาได้ โดยเฉพาะความชื้นที่ฟลักซ์ดูดซับไว้สามารถเปลี่ยนเป็นแก๊สไฮโดรเจน ซึ่งทำให้รอยเชื่อมแตกร้าวได้ง่าย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องนำลวดเชื่อมไปอบไล่ความชื้นก่อนใช้งาน นอกจากนี้ สิ่งเจือปน เช่น น้ำมัน จาระบี และการดูดซับควันฟอสฟอรัส ก็สามารถส่งผลกระทบต่อรอยเชื่อมได้เช่นกัน ทั้งนี้ คุณสมบัติและหน้าที่หลักรองของฟลักซ์จะแตกต่างกันไปตามชนิดของฟลักซ์นั้นๆ

ตัวอย่างหน้าที่หลักและหน้าที่รองของฟลักซ์หุ้ม

ชนิดของฟลักซ์	หน้าที่หลัก	หน้าที่รอง
เหล็กออกไซด์	*เกิดสแลก*	*อาร์กสม่ำเสมอ*
ไทเทเนียม	*เกิดสแลก*	*อาร์กสม่ำเสมอ*
แมกนีเซียมออกไซด์	*ตัวกระทำของฟลักซ์*	
แคลเซียมฟลูออไรด์	*เกิดสแลก*	*ตัวกระทำของฟลักซ์ (1)*
ซิลิเกตอื่น ๆ	*เกิดสแลกและตัวยึดเกาะ*	*ตัวกระทำของฟลักซ์ (1)*

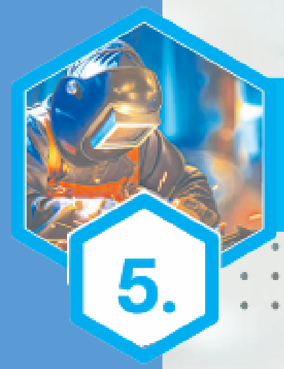

5. อิทธิพลของฟลักซ์ต่อคุณภาพรอยเชื่อม

ชนิดของฟลักซ์หุ้ม	คุณภาพของรอยเชื่อม
กรดไทเทเนียม	ขี้ตะกรันกำจัดได้ง่าย น้ำโลหะละเอียด หยาบปานกลาง การซึมลึกปานกลาง การประสานรอยเชื่อมดีมาก
กรดแร่	น้ำโลหะเล็ก เคาะขี้ตะกรันออกง่าย
ออกไซด์ เหล็กออกไซด์	เม็ดโลหะละเอียด มีใช้กับงานน้อยมาก
ด่างหินปูนแคลเซียมหรือคาร์บอเนตและฟลูออร์สปาร์	น้ำโลหะหยาบถึงปานกลาง การซึมลึกดี รอยเชื่อมนูนเล็กน้อย เกล็ดหยาบปานกลาง เคาะขี้ตะกรันง่าย
เซลลูโลสและสารประกอบออร์แกนิก	น้ำโลหะหยาบถึงปานกลาง ประสานรอยเชื่อมดี ขี้ตะกรันน้อย เคาะขี้ตะกรันง่าย การซึมลึกดี
ไทเทเนียมออกไซด์	รอยเชื่อมแบนและนูนเล็กน้อย เกล็ดรอยละเอียดหยาบถึงปานกลาง
แร่ซิลิเกตและเฟอร์โรแมงกานีส	การซึมลึกดี การประสานรอยต่อดี รอยเว้า เกล็ดรอยละเอียดมาก
ผงเหล็ก	การซึมลึกดีถึงลึกมาก เม็ดโลหะละเอียด การประสานรอยเชื่อมไม่ดี
ชนิดพิเศษ	สมบัติของสารพอกหุ้มแตกต่างกันขึ้นอยู่กับชนิดแกนลวด ฟลักซ์หุ้มจะมีตั้งแต่ไทเทเนียมถึงเซลลูโลส

6. การเก็บรักษาลวดเชื่อมไฟฟ้าหุ้มฟลักซ์

ผู้เชื่อมควรปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ผลิตลวดเชื่อมไฟฟ้าหุ้มฟลักซ์อย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะเรื่องกระแสไฟฟ้า ท่าเชื่อม และการเตรียมชิ้นงาน เพื่อให้ได้รอยเชื่อมที่มีคุณภาพ ห้ามใช้ลวดเชื่อมที่หมดอายุหรือมีความชื้น เช่น ลวดเชื่อมไฮโดรเจนต่ำชื้น อาจทำให้เกิดรูพรุนหรือรอยร้าวได้

ดังนั้น การเก็บรักษาลวดเชื่อมจึงสำคัญมาก ควรเก็บในที่มิดชิด ป้องกันอากาศและความชื้น อุณหภูมิในการจัดเก็บจะแตกต่างกัน ไปตามชนิดของลวดเชื่อม และเพื่อให้รอยเชื่อม มีคุณภาพดีที่สุด ควรอบลวดเชื่อมในตู้อบก่อนนำไปใช้งาน